

Pyhäkön

Lamppu

Helgedomens Lampa

*”Eikä Jumalan lamppu
ollut vielä sammunut” 1. Sam 3:3*

Suomen Luther-säätiön tiedotuslehti 3/2015

AVIOLIITTO ON JUMALAN HYVÄ ASETUS

☞ JUHANA POHJOLA

On sanottu, että elämässä on kaksi vaikeaa asiaa. On vaikeaa elää yksin, naimattomana. Toinen vaikea asia on elää avioliitossa. Nämä vaikeudet nousevat meihin luodun kaipuun ja langenneisuutemme jännitteessä elämisestä.

Mutta nyt lisävaikeudeksi on tullut hahmottaa, miten avioliittokäsitys ymmärretään yhteiskunnassamme ja kirkollisessa keskustelussa. Katse kääntyy hämmentyneenä vuoroin Arkadianmäelle ja vuoroin valtakirkon piispojen kannanottoihin. Miten yhden miehen ja yhden naisen välisen pysyvän liiton ainutlaatuisuus on päässyt hämärtyämään keskellämme, vaikka biologia, historia, kokemus sekä Jumalan ilmoitussana sen epäämättömästi todistavat?

Yksi taustatekijä avioliittokäsityksen murtumisessa on ollut yksipuolinen käsitys avioliitosta vain yhteiskunnallisena järjestyksenä. Jumala on luomisessa asettanut avioliiton. Avioliitto onkin kaikkia ihmisiä koskeva yhteiskunnallinen instituutio. Luterilaisessa perinteessämme sen on nähty kuuluvan maalliseen regimenttiin, mutta se on ymmärretty myös Jumalan käskynä ja pyhänä asetuksena, jota kristillisetkään hallisijat eivät voi eivätkä saa perusteiltaan muuttaa. Sillä on yleispätevä luonnonoikeudellinen perusta mutta myös teologinen sisältö.

Avioliitto on kristityille uskon koulu. Viime kädessä avioliitto palautuu Jumalan kolminaisuuden ykseyteen ja erillisyyteen rakkaudessa sekä Kristuksen ja seurakunnan välisen suhteeseen. Valtiokirkollisessa perinteessämme on kuitenkin syntynyt malli, että eduskunta päättää avioliiton (ja avioeron) sisällöstä ja edellytyksistä. Juridisesta vihkioikeudesta kiinni pitävä Suomen ev.lut. kirkko sitten ilman omia teologisia harkintaperusteita siunaa erotuksetta kaikki parit rohkaisten heitä kristilliseen elämään.

Jos avioliittoa pidetään vain yhteiskunnallisena instituutiona, se helposti

nähdään jatkuvasti muuttuvassa yhteiskunnassa samoin muuttuvana järjestelynä eikä pysyvänä luomisjärjestyksenä. Tällöin avioliittokäsityksestä tulee vapaasti muotoiltava. Marsipaani-patsas vihkikakun päällä voi niin sukupuolten kuin lukumäärän mukaan olla kohta mitä vain.

Toinen suuri avioliittokäsityksen myllääjä on ollut yksilökeskeinen ja romanttinen käsitys avioliitosta. Ennen valistuksen aikaa avioliitto-opetusta hallitsivat sen tarkoitukset. Avioliitto on tarkoitettu perheen ja lasten vuoksi, puolisoitten kumppanuutta varten sekä lääkkeeksi himolle. Nykyään avioliiton ytimessä on tunnesuhde. Vaikka romanttinen rakkaus kuuluu oleellisesti avioliittoon, valitseva suuntaus avaa portit vinoutuneille odotuksille avioliitosta, millä ei voi olla olematta vaikutusta liittojen kestävytyteen. Lisäksi se mahdollistaa avioliittokäsityksen muutoksen. Yksilön hyvinkin moni-ilmeisen rakkauden kaipuun ja kokemisen painottamisen kautta voidaan sivuttaa muut avioliiton perustavat ulottuvuudet. Siksi julkisessa keskustelussa ovat usein vastakkain ”meidän oikeutemme rakkauteen ja hyväksyntään” versus ”lapsen oikeus isään ja äitiin”.

Mitä me voimme tehdä? Ensinnäkin kansalaisina voimme vaikuttaa yhteiskunnan kaikkien eri kanavien kautta avioliiton säilymiseksi miehen ja naisen välisenä. Kun maallinen lainsäädäntö poikkeaa luonnonoikeudelliselta perustalta, kristillisten kirkkojen ja yhteisöjen tulee opettaa ja toimia kaikessa luomisjärjestyksen ja Jumalan säätämysten mukaan.

Toiseksi meidän tulee itse pitää avioliitto pyhänä keskuudessamme. Tämä tarkoittaa, että me itse hoidamme ja vaalimme omaa avioliiton lahjaamme ja esimerkiksi rohkaisemme toisia avioliittojen sijasta ottamaan rohkeasti Jumalan asettaman lahjan ja tehtävän vastaan.

Kolmanneksi meitä kutsutaan val-

miuteen kohdata Jumalan armossa ja totuudessa, sanoin ja teoin erotuksetta kaikki luoksemme lähetetyt lähimmäisemme, jotka ovat eri tavoin haavoilla ja rikki ihmissuhteidensa ja seksuaalisuutensa kanssa.

Neljänneksi me tarvitsemme Jumalanpalvelusta elämäksi, sillä juuri tämän elämänalueen vaikeuksissa ja kiusauksissa emme kestä ilman Kristuksen veren jatkuvaa puhdistusta ja voimaa.

Viidenneksi me saamme rukoilla kansamme ja yhä suuremmissa hämmennyksessä kasvavien lastemme puolesta. Martti Lutherin vihkikaavan sanat sopivat yhä: *Herra Jumala, sinä joka olet luonut miehen ja naisen ja säätänyt, että heidän on solmittava avioliitto, sinä joka siunaat heitä antamalla kohdun hedelmää ja annat avioliiton kuvata rakkaan Poikasi Jeesuksen Kristuksen ja kirkon, hänen morsiamensa, välisen rakkauden salaisuutta, me rukoilemme sinua, että pohjattomassa hyvydessäsi estäisit tämän luomuksesi, säädöksesi ja siunauksesi vääristymästä ja turmeltumasta ja että armossasi varjelisit sen keskuudessamme Jeesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta.*

OULUSSA ORDINOITIIN UUSIA PAIMENIA

✍️ SAMULI SIIKAVIRTA

📷 ANSSI LAUTAMO

Helatorstaina 14.5.2015 järjestettiin Suomen evankelisluterilaisen lähetyshiippakunnan itsenäisen historian toinen ordinaatio. Piispa Risto Soramies vihki Oulussa neljä miestä, Harri Lammin (Pyhän Marian seurakunta, Rauma), Pekka Puustisen (Pyhän Pietarin luterilainen seurakunta, Kuopio), Ilkka Pöyryn (Timoteuksen luterilainen seurakunta, Oulu) ja Hannu Kantoluodon (Samuelin luterilainen seurakunta, Lahti), palvelemaan Lähetyshiippakunnan seurakuntia ja Kristuksen Kirkkoa pyhässä paimenvirassa.

Oulun vapaaseurakunnalta vuokrattuihin tiloihin kokoontui noin 240 ihmistä ympäri Suomea rukoilemaan uusien pastorien puolesta. Paikalla oli myös Ruotsin lähetysprovinssin (Missionsprovinssen) edustaja.

KAIKKI TÄHTÄÄ SYNTIEN ANTEEKSI SAAMISEEN

Piispa Soramies saarnasi Jumalan lain tuntemisen tärkeydestä ja rikkomisen vakavuudesta. Ihmissydämen pahuuden vuoksi tarvitaan edelleen Kristuksen evankeliumin saarnaamista ja sakramenttien toimittamista syntien anteeksiantamiseksi.

- Tätä varten me vihimme tänään neljä miestä papeiksi: Julistamaan evankeliumia, hyvää uutista. Julistamaan syntejä anteeksi. Se tulee olemaan heidän yksinkertainen tehtävänsä, piispa Soramies kehotti.

- Heidän palveluksensa tähtää siihen, mihin heidän Esipaimenensa ja Suuren Ylipapin, Jeesuksen, työ tähtäsi ja tähtää: että teillä kaikilla olisi Jeesuksen nimessä iankaikkinen elämä. Siitä on tänäänkin kysymys.

ITSE KOULUTETTUJA PASTOREITA

Oulun pappisvihkimyksellä oli erityispiirteensä. Vihityt olivat suorittaneet Lähetyshiippakunnan oman pappiskoulutuksen Suomen luterilaisen pastoraali-instituutin kautta ensimmäisten joukossa. Koulutukseen sisältyi teoreettisten opintojen lisäksi seurakuntaharjoittelu Lähetyshiippakunnan seurakunnissa. Tuoreilla pastoreilla on suoritettuna teologisia opintoja yliopistossa aikaisempien eri alojen tutkintojensa lisäksi. Kaikki vihityt myös aloittavat paimenvirassa oman toimensa ohella. Näin he voivat avustaa ja lomittaa palkkasuhteessa olevia pastoreita.

KIITOLLISELLA MIELELLÄ TYÖHÖN

Vihityistä nuorin on Pekka Puustinen. Hän kuvailee itseään ikuiseksi opiskelijaksi, sillä ansioluettelosta löytyvät niin lääketieteen tohtorin, yleislääketieteen erikoislääkärin kuin kansanterveystieteen maisterinkin tutkinnot.

- Jospa sitä nyt 39-vuotiaana lopultakin tietäisi, mitä isona haluaa tehdä, tuore pastori Puustinen myhäilee.

Kolmena päivänä viikossa koululääkärinä työskentelevä Puustinen alkaa nyt lomittaa kerran kuukaudessa Kuopion ja Joensuun pastoreita. Millä mielellä hän on lähdessä OTO-pastoriksi?

- Hyvin kiitollisella mielellä. Tässä kahden vuoden koulutuksen aikana minusta on tullut sellainen armonvälinemies. Tosi tärkeäksi on tullut se ajatus, että pastorina saa olla armonvälineitä hoitamassa, siis opettamassa ihmisille Raamattua, jakamassa ehtoollista, kastamassa, käyttämässä avainten valtaa. On aivan todella uskomattoman hienoa, että tämmöisten välineitten kanssa saa olla tekemässä työtä.

Sisällys 3/2015

- 2 Pääkirjoitus
- 3 Uutisia
- 4 Avioliitto – luomisen lahja ja salaisuus Kristuksessa
- 6 Kutsumusammattista toiseen
- 8 Silas – Euroopan veisaava evankelista
- 9 Liikettä kirkkosalissa, osa 1
- 10 Aviomies ja opiskelija

- 11 Yksin, yksinäinen vai yhdessä?
 - 12 I nöd och lust – några perspektiv på det heliga äktenskapet
 - 14 Levyesittely: Eero Pihlava: Sielun yössä
 - 15 Hartaus
 - 16 Paavalin jalanjäljissä
- Kannen kuva: Van Groningen: Häät Kaanaassa

AVIOLIITTO – LUOMISEN LAHJA JA SALAISUUS KRISTUKSESSA

☞ MARTTI VAAHTORANTA

Paratiisissa ei ollut naimattomia. Ei sielä ollut myöskään eronneita. Siellä olivat mies ja vaimo ja avioliitto, jonka Jumala asetti. Yhdessä, suhteessa Jumalaan ja suhteessa toisiinsa, aviopuoliset olivat Jumalan kuva.

Oli myös lupaus uudesta sukupolvesta. Rakkaus ei jää yksin. Se ottaa vastaan ja jakaa edelleen Jumalan ylitsepursuvaa hyvyyttä.

Sitten tuli lankeemus. Tuli se maailma, jossa nyt elämme. Maailma ja ihminen, mieheys, naiseus ja avioliitto kyllä säilyivät. Paratiisista ei kuitenkaan ollut enää jäljellä kuin kipeät muistot.

Silti avioliitto on yhä sama liitto, joka luomisessa asetettiin. Myös naimattomuudella on kutsumuksena suuri arvo. Silti avioliitto on yhä paikka, jossa Jumala tahtoo sukupuolisuutemme syvimmällä tavalla toteutuvan. Yhä Hän antaa tästä liitosta myös lapsia syntyä maailmaan.

Ja niin kuin Jumala Kristuksessa tuli tekemään tyhjäksi Perkeleen teot ja avaamaan itsessään meille Tien uuteen Jumala-yhteyteen, niin myös avioliitto on enemmän kuin vain luomisen lahja. Se viittaa lunastuksemme salaisuuteen Kristuksessa.

AVIOLIITTO JUMALAN LUOMISTEKONA

Avioliitto on ajassamme uhanalainen elämänmuoto. Kun sanotaan ”avioliitto”, kuiskataan ”avioero”.

Jeesukseltakin kysyttiin, millä perustein puoliso oli lupa hylätä. Vastatessaan Hän viittasi luomisen lahjoihin ja asetuksiin: *Ettekö ole lukeneet, että Luoja jo alussa 'loi heidät miehiksi ja naiseksi' ja sanoi: 'Sentähden mies luopukoon isästänsä ja äidistänsä ja liittyköön vaimoonsa, ja ne kaksi tulevat yhdeksi lihaksi'? Niin eivät he enää ole kaksi, vaan yksi liha. Minkä siis Jumala on yhdistänyt, sitä älköön ihminen erotta-*ko. (Matt. 19:4-6)

Sukupuolisuus, mieheys ja naiseus suhteessa toisiinsa, on osa ihmisen olemusta. Se ei ole vapaasti valittava sosiaalinen konstruktio. Avioliitto on tämän suhteen syvin muoto - niin, että se saattaa kantaa myös hedelmää eli lapsia.

Silti avioliitto ei ole vain väline muita päämääriä varten. Seksuaalisuus määrittää ihmisyyttä jo ennen sen hedelmiä, eikä avioliitto ole vain järjestely, jonka tarkoituksena on kanavoida sukupuoliviettä ja tuottaa uusia ihmisiä. Se on jo ennen sitä Jumalan asetus ja väkevin tapa elää todeksi luomisessa annettua seksuaalisuutta.

AVIOLIITTO JA JUMALAN KUVA IHMISESSÄ

Miehen ja naisen välinen ainutkertainen ja erottamaton avioliitto heijasti ensimmäisissä ihmisissä Jumalan kuvaa, niin kuin se näkyy ihmisissä ja heidän välisissä suhteissaan. Kahden erilaisen ihmisen välinen, toisiinsa täydentävä ja ihmisper-

soonia ruumiillis-henkisellä tavalla yhdistävä rakkaus on kuva Kolmiyhteisestä Jumalasta, joka on Rakkaus. Avioliitto, kahta ihmistä yhdistävä ruumiillis-henkinen rakkaus, heijastelee luomisen perusteella ja maallisen järjestyksenä yhden Jumalan kolminaisuutta.

Pelkkä puolisoitten keskinäinen rakkaus ei kuitenkaan tee heistä sitä ehjää kuvaa Kolmiyhteisestä Jumalasta, joksi heidät on suhteessa toinen toisiinsa tarkoitettu. Siihen tarvitaan myös *suhde Jumalaan*. Aviopuolisoiden rikkumaton Jumala-suhde uskossa ja sen todeksi eläminen rakkaudessa onkin se kolmas ulottuvuus, joka kahden ihmisen välisen rakkauden lisäksi tekee siitä Kolmiyhteisen Jumalan kuvan. Ehjä uskonsuhde Jumalaan on ”kolmas jalka”, joka pitää avioliiton ”pöytää” pystyssä.

SYNTIINLANKEEMUS JA AVIOLIITTO

Raamatussa syntiinlankeemuksesta kerrotaan heti avioliiton asettamisen jälkeen. Tämä järjestys ja jyrkkä raja alkuperäisen luomistyön ja lankeemusta seuranneen kirouksen välillä kuvastaa sukupuolisuuden syvää merkitystä ihmisyydelle. Samalla se viittaa lankeemuksen surkeisiin seurauksiin juuri seksuaalisuutta ja avioliittoa koskien.

Itse avioliitto pysyy lankeemuksenkin jälkeen voimassa, mutta nyt muuttunein etumerkein. Puhutaan

kivuliaista synnytyksistä ja raskaasta raatamisesta. Myöskään vaimon alamaisuus mieheen nähden ei ole enää heijastus Kolmiyhteisen Jumalan olemuksesta kolmena eri Persoonana, jotka ovat kaikki *yhtä* rakkauden suhteessa toisiinsa yhtenä ja ainoana Jumalana.

Syntiinlankeemuksesta huolimatta ihmisyyden ja avioliitto säilyvät ja jäävät jäljelle. Nyt niitä kuitenkin määrittää alkuperäisen Jumala-suhteen sijasta sen rikkoontuminen ja yhdistävän rakkauden sijasta riita, alistaminen, viha, kappina ja kaikkien sota kaikkia vastaan.

Jumalan varsinainen kuva ihmisessä, tämän vanhurskas Jumala-suhde, on kokonaan tuhoutunut. Samalla Jumalan kuvan heijastuma hänessä ja hänen inhimillisissä suhteissaan on pahasti vaurioitunut, koska sitä määrittävää ehjää Jumala-suhdetta ei enää ole. Ihmisyyden ja avioliitto jatkavat hyrrän tavoin alussa niille annetun liike-energian avulla pyörimistään. Se on kuitenkin liikettä vain itsensä ympärillä ilman suuntaa ja päämäärää. Alkuperäisen analogisen Jumalan kuvan sijasta ihminen ja hänen suhteensa toisiin ihmisiin ja luomakuntaan näyttävät nyt enemmän Jumalan vastustajan kuin kaiken Luojan ja Ylläpitäjän kavalta.

LUOTU JÄRJESTYS LUNASTUKSEN MERKINÄ

Avioliitto on maallinen. Se ei kuitenkaan ole *vain* maal-

linen asia. Se ei Jumalan armotaloudessa kuulu pelkääntään luomisen piiriin.

Se ei silti ole armonväline eikä sakramentti sanan varsinaisessa mielessä. Se ei sellaisenaan välitä Jumalan armoa, kuten sana, kaste, ehtoollinen tai rippi. Silti se on *kuva* Jumalan rakkauten suhteesta ihmiskuntaan, joka toteutui Jeesuksessa Kristuksessa Hänen tullessaan ihmiseksi ja sovittaessaan ihmiskunnan synnit.

Jeesus yhdisti erossa olevat, Jumalan ja ihmisen, alkuvanhurskauttakin tiiviimmällä tavalla toisiinsa yhdeksi, jumalinhimilliseksi Persoonaksi. Jumalana ja ihmisenä Hän sovitti meidän syntimme ja nousi Voittajana kuolleista. Näin Hän antoi langenneelle ihmiskunnalle itsessään uuden mahdollisuuden pelastavaan Jumala-suhteeseen rikkoutuneen Jumalan kuvan korjaamiseksi uskon suhteessa Häneen ja Hänessä koko Pyhään Kolminaisuuteen.

Sillä tavalla Jeesus eli ja elää itsessään meidän Jumalan kuvaisuutemme uudella tavalla todeksi. Siihen kuuluu myös se armahtava suhde, johon Jeesus Ylkänä asettuu maalliseen Morsiamensa, Kirkkoon nähden. Nyt luotu järjestys, avioliitto, saa olla myös uskossa toteutuvan, pelastavan Jumala-suhteemme kuva.

Jo Vanhan liiton aikaan siihen viitataan (esim. Jes. 54:4-10, Hes. 16:1-14, Hoos. 2:19-20, Jer. 3:1-13). Se on osa Uuden testamentin ilmoitusta. Avioliitto kuvaa Kristuksen, Yljän, kuolemaan asti itsensä uhraavaa rakkauden suhdetta syntiseen Morsiameen eli seurakuntaan, Jumalan perheeseen (Ef. 5:22-23).

Näin avioliitto voi kuulua myös uskon eikä vain

rakkauden, Jumalan oikean eikä vain vasemman käden, evankeliumin eikä vain lain piiriin. Pelkkänä ulkonaisena järjestyksenä se ei välitä Jumalan armoa. Maallisenakin kuvana se voi silti viitata siihen suhteeseen, joka Kristuksella on seurakuntaan ja seurakunnalla Kristukseen.

Silti uskosta osattomien onnellisessaakaan avioliitossa ei täydesti toteudu se Kristuksen ja seurakunnan

välisen suhteen kuva, joka maallisen avioliiton pitäisi olla. ”Kahden” suhteen lisäksi tarvitaan näiden suhde Kolmanteen. Tarvitaan ulkonaisen järjestyksen lisäksi myös puolisoitten usko. Se auttaa heitä uskonsisäisten keskinäisessä alamaisuudessa toisilleen (Ef. 5:21, Gal. 3:28) elämään oikein todeksi ”vaimon alamaisuuden” ja miehen aseman ”vaimon päänä” (Ef. 5:22-33).

Vasta tällaisesta uskossa todeksi eletystä kristillisestä avioliitosta voi tulla enemmän kuin vain luomisen piiristä nouseva kuva. Siitä voi tulla sakramentaalinen merkki, joka viittaa Kristuksen ja seurakunnan suhteeseen. Silloin myös kristityistä perheestä voi tulla paikka, jossa tästä rakkaudesta tulee uskossa totta.

KUTSUMUSAMMATISTA TOISEEN

☞ 📷 JANNE KOSKELA

Istun kotoisassa olohuoneessa, ryhdikkäässä nojatuolissa, samassa jossa olen saanut istua ennenkin. Talo on omin käsin hirrestä rakennettu, ja ikkunasta avautuvat kauniit maisemat jokirantaan. Rantanurmella käyskentelee rusakko, joita nyt tuntuu olevan joka paikassa. Hyvä vuosi ketuille tulossa.

Talossa käydessään on nuori pastori saanut reipasta rohkaisua työhönsä kerran jos toisenkin. Onpa päässyt kalaan, uimaan ja vesihiihtämäänkin talon ohi virtailevan Oulujoen laineilla.

Vastapäätä istuu mies, joka katsoo suoraan silmiin kun puhuttelee, ja jonka kättely on jämäkkä kuin metsurilla. Ilkka Pöyry vihitään Lähetysshiippakunnan pastoriksi helatorstaina. Paimenkutsun on esittänyt kotiseurakunta, Timoteuksen luterilainen seurakunta Oulussa.

Ennen paimenkutsua Ilkka on tehnyt pitkän päivätyön opettajana: ongelmanuorten erityisluokalla poikakodissa, uskonnon opettajana lukiossa ja yläasteella, luokanopettajana ala-asteella ja viimeiset 27 vuotta ennen eläkkeelle jäämistään oman kotitalonsa vieressä alakoulun rehtorina Muhoksella.

Millaisia muutoksia opettaja ehti nähdä noiden liki kolmenkymmenen vuoden aikana samalta kylältä tulevissa oppilaissa?

Yllättäen Ilkka ei alakaan elämää nähneiden ihmisten tavoin voitotella, että kyllä olivat ennen asiat paremmin ja kyllä eivät nykyajan lapset osaa käyttäytyä, vaan vastaa nopeasti:

- Lapset ovat nykyään avoimempia, esiintymiskykyisempiä, puhuvat enemmän ja osaavat keskustella. Ehkäpä sota-ajan arvet ja puhumattomat kauhut alkavat hiljalleen helpottaa, kun on tultu toiseen ja kolmannen polveen. Jälleenrakentajasukupolven jälkeen tulleilla vanhemmilla on ollut mahdollisuus viettää enemmän aikaa lastensa kanssa, ja se näkyy myös lasten käytöksessä.

- Toisaalta, Ilkka jatkaa, viimeisinä työvuosina alkoi entistä vahvemmin näkyä se, että vanhemmat kävivät vaikeammiksi. Odotukset ja vaatimukset koulua kohtaan olivat hyvin korkealla, ja kasvatusvastuuta halutaan sysätä entistä enemmän koululle.

Viisi omaa lasta aikuisiksi kasvattaneella ammatikasvattajalla on yksinkertainen neuvo lasten ja perheen hyvinvointiin.

- Istukaa joka päivä yhdessä kiireettömästi ruokapöytään, kysykää, kertokaa ja kuunnelkaa, mitä itse kullekin kuuluu. Ehkäpä se paljon puhuttu ”perheen laatu-aika” on yksinkertaisesti paljon aikaa, tavallista arkista yhdessäoloa, yhdessä tekemistä ja vuorovai-

kutusta enemmän kuin täyteen ladattuja action-lomia puolivuositain.

ELÄKE-ELÄMÄÄ

Ilkka jäi rehtorin työstä eläkkeelle muutama vuosi sitten, kuusikymmentä täytettyään. Hän kehuu edelleen voittavansa Cooperin testissä satunnaisesti juoksua harrastavan pastorinsa reilusti (ja on tietysti oikeassa), tekee metsätöitä, hiihtää ja ui kilometrikaupalla viikoittain. Lasten ja nuorten leireillä vain harvat pystyvät haastamaan entisen liikunnanopettajan vauhdittomassa pituushypyssä, puhumattakaan telinevoimistelusta. Mainitakoon kuitenkin, että ilmakivääriammunnassa tulini, vahingossa varmaan, kerran saaneeksi paremman tuloksen. Ilkan silmälaseissakin oli kai jotain häikkää sinä iltana.

Mutta miltä näyttää vetreän eläkeläisen arki? Riittääkö tekemistä? Ilkka kertoo, että on nauttinut suunnattomasti siitä, että saa kaikkien ruuhkavuosien jälkeen puuhastella kiireettömästi yhdessä Merja-rouvansa kanssa.

- Teemme pelto- ja metsätöitä yhdessä, matkustelemme ja pidämme joka aamu yhteisen laudes-rukoushetken teksteineen ja virsineen. Saamme vallan tutustua uudestaan!

Merja on juuri kantanut kirjastosta miehelleen luettavaksi kasan kirjoja, joita

ordinaatiokoulutuksessa ja etusta suosituslistasta löytyy hyllymetrikaupalla.

- Kun minuakin kiinnostaa nämä aiheet, Merja selittää.

- Liekö kellään niin hyvää vaimoa kuin minulla, Ilkka aprikoi.

Miltä sitten tuntuu lähteä papintyöhön, kun voisi vain nautiskella eläkeläiselämän vapaudesta?

- Pappistutkinnon jälkeisessä ordinaatiokoulutuksessa sain lisää vahvistusta siinä, että tämä on minulle oikea tie. Herra on antanut terveyttä ja aikaa, ja tuntuu sanovan, että ”vielä on työtä tehtävänä”, Ilkka kertoo.

- Odotan siis vallan innoissani töitä, ja uskon että minun vankalla lapsi- ja nuorisotyön osaamisellani on käyttöä Lähetysshiippakunnassa ja Timoteuksen seurakunnassa.

Tämä on helppo uskoa. Ilkka on kantanut vastuuta seurakuntamme pyhäkoulussa ja katekismuskoulussa sekä pohjoisen rovastikunnan leireillä ja pystyy vaivatta vangitsemaan sekä isojen että pienten huomiota Raamatun kertomuksilla, Isonvihan aikaisilla toritarinoilla Muhoksen piilopirteiltä tai spontaanilla kulmanojarjoituksella rantakoivuun ripustettujen voimistelurenkaiden äärellä. Kahvipöytäkesustelun perusteella nuorille ja lapsille on luvassa vaellusleiriä karhukankailla ja teerisoil-

la, telttailua ja aarteensintää saareissa ja vauhdikasta moottorivenekyytiä Oulujoella, Raamattua ja rukousta unohtamatta. Annan tulevalle apupastorille avoimen valtakirjan kaiken tällaisen järjestämiseen ja samalla mietin, millä tekosyillä pääsisin itsekin mukaan.

KUTSUMUSKAMPPAILUA

Pastorin kutsumus ei ole Ilkka Pöyrylle aivan uusi asia. Tuoreena ylioppilaana hän haki opettajankoulutukseen, mutta samalla - salaa vanhemmiltaan - myös teologiseen tiedekuntaan ja pääsi sisään molempiin. Vaaka kallistui kuitenkin opettajankoulutuksen puolelle, ja yhtenä tärkeänä tekijänä päätökselle Ilkka muistelee Jaakobin kirjeen varoitusta seurakunnan opettajille: ”Veljeni, älkööt aivan monet teistä pyrkikö

opettajiksi, sillä te tiedätte, että me saamme sitä kovemman tuomion.”

Opettajan kutsumus tuntui helpommalta tieltä, ja se oli myös hyvä tie. Opettajana Ilkka pääsi kasvattamaan ja rohkaisemaan nuoria ja opettamaan heille myös kristillisen uskon aarteita vuosikymmenien ajan.

Kun Lähetysliiton kutsun pastoraa-li-instituutin kurssi alkoi muutama vuosi sitten, Ilkka kutsuttiin mukaan opiskelemaan Jari Kekäle, Esko Murron ja Juhana Pohjolan ohjauksessa. Ylioppilasaikojen pappiskutsumus herätettiin taas henkiin. Matkan aikana samat epäilykset vaivasivat kuitenkin edelleen: onko minusta tähän, ja uskallanko ottaa vastaan sitä vastuuta, joka seurakunnan paimenella on viimeisellä tuomionolla? Kutsumus sai kuitenkin

myös vahvistua, ja seurakunnan ulkoinen kutsukin oli tärkeä asia.

– En ole itse työntämässä itseäni tähän, vaan Jumala kutsuu minua seurakunnan kautta. Työ on Kristuksen, ja siksi hänellä on perimmäinen vastuu, Ilkka pohtii.

– Minun tehtäväni on uskollisesti studeerata ja tehdä parhaani tässä työssä. Ja jos siitä huolimatta epäonnistun karmeasti, voin, niin kuin piispa Rimpiläinen joskus opetti, mennä Herran eteen ja sanoa: Sinä olet minut tähän tehtävään pannut. Vastuu on sinun.

Nyt Ilkka odottaa papin töiden alkamista omien sanojensa mukaan ”innokkaana kuin nuori poika”. Kello käy jo yhtätoista illalla, mutta käymme haastattelun päätteeksi vielä läpi messun liturgisia lauluja ja papin liturgisia eleitä, ristin-

merkkejä, käsien asentoja ja ehtoollisaineiden käsitteitä. Innokkaasti kuin nuori poika Ilkka tekee muistiinpanoja vihkoonsa, ja Merja kuuntelee tarkkaan vieressä, jotta osaa kotiharjoituksissa preparta miestään oikeisiin ääniin ja eleisiin.

Harjoitukset ovat paikallaan, sillä Ilkan virkaanasettaminen on heti vihkimystä seuraavana sunnuntaina 17.5. ja ensimmäinen kokonaan yksin toimitettu messu helluntaina 24.5. Näyttää siltä, että Herralle todella jää vastuu. Ilkka on oman osuutensa huolella ja nöyryyden mielin valmistanut. Turvallisin miettein jätän Pöyryn pariskunnan iltatoimiinsa. Muovikassissa on muutama kilo oman maan mansikoita Muhokselta. Hyvissä ja anteliaissa käsissä on työmme jatkossakin!

SILAS – EUROOPAN VEISAAVA EVANKELISTA

☞ JUHANA POHJOLA

Silakselle eli Silvanukselle (lat.) ei kirjoitettu omia kirjeitä eikä häntä luettu apostolien joukkoon. Meille ei liioin kuvata hänen elämänvaiheitaan. Silas onkin helpo ohittaa Uutta testamenttia lukiessa, mutta tarkemmin katseltaessa hänen nimensä tulee vastaan kaikkialla. Silas on sekä Pietarin että Paavalin läheisimpiä työtovereita. Hän toimii Jerusalemissa ja Roomassa. Hän palvelee niin paikallisseurakuntaa Antiokiasa kuin lähetysmatkalla perustettavia seurakuntia. Hänen nimensä esiintyy ensimmäisissä Paavalin kirjoittamisissa kirjeissä (1. Tess. 1:1, 2. Tess. 1:1) ja yli kymmenen vuotta myöhemmin Pietarin kirjeessä.

JERUSALEMIN LUOTTOMIES

Ensimmäisen kerran Silas mainitaan apostolien suuren kokouksen jälkeen vuonna 49. Kirkolliskokouksessa päätettiin siitä, ettei pakanakristittyjen tarvitse noudattaa Mooseksen lain säädöksiä, kuten ympärileikkausta tai ruokasäännöksiä. Paavalin perustamissa seurakunnissa oli liikkinut armon evankeliumin vääristeleviä opettajia, jotka väittivät edustavansa Jerusalemin seurakuntaa. Jerusalemin kokouksessa laadittiin kirje, joka lähetettiin Paavalin ja Barnabaan mukana Antiokiaan ja lähetysseurakuntiin. Kirjeen lisäksi apostolit halusivat lähettää edustajat Jerusalemissa kirjeen takeiksi ja sen suullisiksi selvittäjiksi. Barnabas ja Silas valittiin tähän tehtävään, sillä he ”olivat johtavia miehiä veljien joukossa” (Ap. t. 15:22, 27). Silaksen tehtävä vaati siis kolmea asiaa: asemaa, luottoa ja kykyä. Silaksella oli merkittävä ja tunnettu asema Jerusalemin seurakunnassa, hän nautti apostolien täyttä luottamusta ja oli kykenevä opettamaan vaikeistakin teolo-

gisista asioista ja kumoamaan harhaopettajien väitteet.

LÄHETIKSI EUROOPPAAN

Silas jäi opettajaksi Antiokiaan. Kun Paavali halusi sieltä toiselle lähetysmatkalleen riitaututtuaan Barnabaan kanssa, apostoli otti Silaksen mukaan (Ap. t. 15:40). Hän olikin mitä sopivin matkakumppani. Hän oli juutalainen, mutta myös Rooman kansalainen (16:32). Hän osasi puhua ja kirjoittaa niin arameaksi kuin kreikaksi. Lisäksi Paavalilla oli Silaksessa mukanaan Jerusalemin luottomies. Lähetysmatkalle ei tullut näin vain Antiokiaan vaan myös Jerusalemin tuki. Tämä oli tärkeää kirkon yhteyden ja vastustajien kumoamisen tähden. Ennen kaikkea Paavalin ja Silaksen välille oli syntynyt hengellinen yhteys ja keskinäinen luottamus.

Silas ylitti meren Paavalin kanssa ja saapui Euroopan puolelle. Miten Euroopan kamaralla evankeliumi otettiin vastaan? Filipissä heiltä revittiin vaatteen, piestiin ruoskilla ja pantiin jalkapuhun syvimpään tyrmään. Kuka tuona hetkenä olisi voinut uskoa, että kaikkialla Euroopassa kerran kuuluisi sanoma Kristuksesta! Ei varmasti Silaskaan sitä uskonut, mutta kahleet ja runnottu ruumis eivät merkinneet Silakselle Jumalan huolenpidon ja työn loppua.

Keskijön aikaan Paavali ja Silas olivat rukouksissa ja veivasivat ylistystä Jumalalle ja vangit kuuntelivat heitä (16:25). Ylistys ei noussut varmasta tiedosta, että kohta maa järjisi ja he vapautuisivat. Ylistys kumpusi siitä, että kivun ja pimeyden keskellä Silas sai olla varma, että hän, joka olisi ansainnut Jumalan tuomion, saikin armon ja elämän Kristuksen tähden. Tätä Jumalan rakkauden horjumaton perustusta eivät edes ulkoiset olo-

suhteet voineet horjuttaa. Vapaana tai vangittuna, alastomana tai vaatetettuna, terveenä tai runneltuna hän tiesi kuuluvansa Herralle. Siksi Silaksen sydän täyttyi kiitoksella ja suu ylistyksellä! Ja tämä uskonlevon todellisuus todisti väkevästi myös Filipin vangeille, sitten vanginvartijalle ja tämän perhekunnalle.

Silas muistuttaa meitä, että vaikka olisimme syvässäkin kuilussa ilman ulospääsyn näköalaa, Herra Jeesus on kuitenkin kanssamme. Hän joko vahvistaa meitä kestäämään vaikeutemme tai antaa ajallaan ulospääsyn.

Filipistä Silaksen matka jatkui Tesalonikaan ja Bereaan. Siellä he Timoteuksen kanssa tekivät työtä, kunnes liittyivät jälleen Paavalin seuraan Korintissa. Paavali muistuttaakin muutamaa vuotta myöhemmin korinttilaisia siitä, mikä oli ollut julistuksen tähtäyspisteensä: *Jumalan Poika, Kristus Jeesus, jota me, minä ja Silvanus ja Timoteus, olemme teidän keskellänne saarnanneet (1. Kor. 1:19).*

Viimeisen kerran kohtaamme Silaksen Roomassa 60-luvun alussa. Jälleen hän saa luottotehtävän. Pietari pyytää puhtaasti kreikkaa kirjoittavaa Silasta avustamaan kirjeensä laatimisessa. Sihteerin työn lisäksi Silas saa jälleen lähteä viemään kirjettä ja opettamaan sen pohjalta. Hän matkaa nykyisen Turkin pohjois- ja keskiosiin eli myös niihin seurakuntiin, jotka hän lähes viisitoista vuotta aikaisemmin oli Paavalin kanssa perustanut.

Ja mikä oli pääviesti? *Silvanuksen, uskollisen veljen, kautta - jona häntä pidän - olen lyhyesti teille tämän kirjoittanut, kehoittaen teitä ja vakuuttaen, että se armo, jossa te olette, on Jumalan totinen armo (1. Piet. 5:12).* Jumalan armon todistus on se, mitä Silaksesta viimeiseksi kuulemme. Mutta siinä onkin kaikki tarpeellinen.

LIKETTÄ KIRKKOSALISSA, OSA 1

≡ HARRI HUOVINEN

Jokainen kirkossakävijä lienee tottunut näkemään messussa liturgista liikettä ja liturgisia eleitä. Mistä tämä kaikki on peräisin? Mitä nämä eleet merkitsevät? Kahdessa seuraavassa jaksossa tarkastelemme joitakin liturgisen liikkeen muotoja.

PROSESSIO

Monissa seurakunnissa messun alussa ja lopussa on prosessio eli ristisaatto. Tätä juhlallista kulkuetta katsellessaan joku on saattanut pohtia, mahtavatko messun toimittajat näin haluta korostaa omaa asemaansa yli muun seurakunnan. Tarkemmin ajateltuna kysymys on kuitenkin aivan muusta: ristisaatto julistaa Kristus-ruumiin ja sen eri jäsenten ykseyttä. Messun toimittajien kulkeminen muun seurakunnan läpi ilmaisee, että he eivät ole esiripun takaa yleisön eteen ilmestyviä tähtiesiintyjä, vaan itsekin osa Jumalan kansaa.

Prosessiolla on kyllä historiallinen esikuvansa hallitsijoiden voittokulkueissa, joita järjestettiin sodissa saavutettujen voittojen kunniaksi. Kristillisissä seurakunnissa prosessio yleistyi juuri keisari Konstantinuksen valtiokirkon piirissä. Myös prosession yhteyteen aikanaan liittynyt psalmlaulu omaksuttiin nimenomaan keisarin hovista, missä hallitsijan saapumista tervehdittiin musiikilla.

Ristisaaton tarkoituksena ei kuitenkaan ole korottaa pastoreita, vaan Kristusta. Prosessio muistuttaa, että itse taivaallinen Kuningas ja Kirkon Herra Kristus tulee messussa meidän keskellemme, meitä palvelemaan. Kulkueessa kannettu Raamattu tai evankeliumikirja sekä mahdollisesti ehtoollisvälineet vielä korostavat tätä. Näin koko seurakunta näkee ne väli-

neet, joiden kautta Herra lupaa luoksemme tulla.

Toisaalta prosession esikuvina ovat myös vanhan liiton kansan vaellukset Jerusalemin temppelin juhlille. Myös kristillisen seurakunnan prosessiossa on kyse matkasta Herran temppeliin, Jumalan kohtaamisen paikkaan, uuden liiton jumalanpalvelukseen. Samoin kuin israelilaiset pyhiinvaellusmatkoillaan lauloivat matkalauluja, niin myös uuden liiton seurakunta laulaa virt-

tä tulles-

saan Herransa pyhäkköön. Edelleen ristisaatto kuvaa seurakunnan olemusta Jumalan kansana, joka ristin Herraa seuraten ja ristiä kantaen vaeltaa kohti luvattua maata.

Lopulta prosessiolle löytyy esikuva myös ja nimenomaan Uudesta testamentista: *Mutta kiitos olkoon Jumalan, joka aina kuljettaa meitä voittosaatossa Kristuksessa ja meidän kauttamme joka paikassa tuo ilmi hänen tuntemisensa tuoksun!* (2. Kor. 2:14)

SEISOMAAN NOUSEMINEN

Seisominen on liturginen perusele, johon lähes jokainen suomalainen mes-

suvieras lienee tottunut. Eleen taustalla on vanha tapa seistä uhraamisen aikana. Uuden liiton seurakuntana meidän ei tietenkään enää tarvitse tuoda Jumalalle sovitusuhria! (Ks. esim. Hepr. 9:11-14.) Pikemminkin Kristuksen uhrin kautta sovitettuina me uhraamme Jumalalle rukouksia ja kiitosta, niin kuin sana sanookin: *Uhratkaamme siis hänen kauttansa Jumalalle joka aika kiitosuhria, se on: niiden huulten hedelmää, jotka hänen nimeänsä ylistävät.* (Hepr. 13:15)

Seisominen ilmaisee juuri seurakunnan kiitosta Jumalalle sekä kunnioitusta Pyhää kohtaan. Myös varhaisen kirkon apologeetta Justinos Marttyri (n. 100–165) liittää seisomisen rukoukseen. Kuvauksessaan kristillisestä jumalanpalveluksesta hän kertoo, että raamatunluvun ja saarnan jälkeen seurakuntalaiset nousevat yhdessä ylös ja rukoilevat palavasti.

Luterilaisessa jumalanpalvelusperinteessä on tapana nousta seisomaan Pyhää Kolminaisuutta ylistettäessä. Tällaisia kohtia messussa ovat Kunnia, Pyhä-hymni, uskontunnustus ja Simeonin kiitosvirsi. Seisomaan noudaan myös ristisaaton, Jumalan karitsa -hymnin ja Herran siunauksen ajaksi.

Lisäksi seurakunta seisoo Raamatun tekstejä luettaessa tai ainakin evankeliumitekstin aikana. Päivän lukukappaleiden kuunteleminen seisten ilmaisee kunnioitusta Jumalan ilmoitussanaa kohtaan. Lisäksi se kuvaa kristityn valmiutta totella Herransa sanaa ja lähteä liikkeelle tekemään sitä, mitä Hän tahtoo.

AVIOMIES JA OPISKELIJA

✍️ TUOMAS J. SALO

Kuusi vuotta sitten, opintojeni alkuvaiheessa, elämäni muuttui: Solmin avioliiton rakastamani naisen, Jasmiinin kanssa. Näiden muutaman vuoden aikana nämä eri kutsumukset, aviomies ja opiskelija, ovat yhtäältä olleet ristiriidassa keskenään, toisaalta taas tukeneet toisiaan, mitä yritän tässä hieman pohtia.

Kutsumuksista on kirjoitettu Pyhäkön Lampussa jo aiemmin (Luominen on Jumalan lakkaamatonta työtä, Pyhäkön Lamppu 4/2012, sivut 4-5), joten en sitä tässä enempää avaa. Oleellista on ymmärtää, että näiden inhimillisten tehtävien kautta Jumala itse lahjoittaa meille meidän jokapäiväisen leipämme.

Minulle aviomiehen kutsumus tarkoittaa, että minulle on annettu tasan yksi ihminen, jota olen luvannut rakastaa kuolemaan saakka. Tämä lupaus on pyhä ja loukkaamaton. Se on jotain sellaista, mikä kuului jo Paratiisin täydelliseen elämään. Juuri minun kauttani Jumala haluaa rakastaa sitä ihmistä, jonka hän on minulle vaimoksi antanut. Siksi minulla on valtava vastuu tästä minun lähimmästä lähimmäisestäni.

Avioliitto kutsumuksena paitsi vaatii myös antaa. Minunkin puolisoni on luvannut rakastaa minua ja olla minulle uskollinen kuolemaan saakka. Tämä on minusta tosi kova juttu. En ole nimittäin yksin tässä avioliitossa, enkä minä ole ainoa ”maksaja”. Hämmäntävää on, että kun kumpikin tekee työtä yhteiseksi hyväksi, tämä hyvä on usein enemmän kuin vain työpanosten summa. Esimerkiksi on helpompaa olla tyytyväinen omaan osaansa (tai jopa onnellinen!), kun puolison asiat ovat kunnossa.

Opiskelijan kutsumus puolestaan on hyvin erikoinen. Sen keskeinen sisältö ei ole muiden palveleminen juuri tällä hetkellä, vaan valmistautuminen

tulevaan palvelemiseen. Tässä on sekä hyvät että huonot puolensa: Opiskelijalla ei ole varsinaista vastuuta muiden hyvinvoinnista, vaan hän voi rauhassa keskittyä oppimaan ja harjoittelemaan. Toisaalta opintojen tarkoitus (varsinkin pitkissä ja vaativissa opinnoissa) saattaa hämärtää, mikä voi johtaa motivaatio-ongelmiin.

Tähän kutsumukseen kuuluu tosin muutakin kuin vain tietojen ja taitojen pänttäämistä. Opiskelija liittyy aina johonkin oppimisyhteisöön, oli se sitten pieni opintopiiri tai vaikkapa suuri ylioppilaskunta. Näissä piireissä syntyy helposti monenlaisia ystävyysuhteita, jotka nekin ovat omanlaisiaan kutsumuksia: Hyvä opiskelukaveri voi auttaa paljon paitsi opinnoissa, myös elämässä muutenkin.

Miten nämä kaksi kutsumusta sitten sopivat yhteen? Kuten varmaan moni muukin, olen lähtökohtaisesti aika itsekeskeinen ihminen. Tämä on näkynyt muun muassa siinä, että erityisesti avioliiton alkuvaiheessa oli tavallista, että tein 12-tuntisia päiviä sopimatta mitään, ikään kuin se olisi jotenkin itsestään selvää. Tämä rasitti Jasmiinia, joka itsekin luki vaativiin pääsykokeisiin. Keskustelu ajankäytön ja työnjaon periaatteista on vähentänyt kitkaa ja huonoja ratkaisuja tässä suhteessa.

Vaikka avioliiton hoitaminen vie väistämättä aikaa muilta kutsumuksilta ja sitoo monella tavalla, se tarjoaa myös suurta joustavuutta: Jos vaikka toisella on tiedossa suuri opintorupeama, toinen voi joksikin aikaa ottaa isomman osan kotitöistä. Tai jos opinnot ahdistavat tai masentavat, niiden kanssa ei koskaan ole yksin.

Kutsumuksissa on se huono puoli, että niissä voi myös epäonnistua ja niitä voi käyttää väärin. Opiskelijan kutsumusta voi lyödä laimin keskittymällä opiskelijaelämään tai saavutettuihin etuihin. Samoin aviomiehen

kutsumusta voi käyttää väärin tekemällä siitä vain omien mielihalujen täyttämisen välineen.

Tosiasia on, että omien kutsumusten tarkempi pohtiminen usein avaa meidän silmämme sille loputtomalle itsekkyydelle, joka tätä syntiä sairastavaa lihaa riivaa. Siksi on kerta kaikkiaan vapauttavaa tietää, että kristityn ensimmäinen kutsumus ei ole tehdä sitä tai tätä, vaan uskoa synnit anteeksi Kristuksen tähden. Tämän kutsumuksen varassa on helpompi toteuttaa muita kutsumuksia – synnistä huolimatta.

YKSIIN, YKSINÄINEN VAI YHDESSÄ?

☞ KAISA WALLIN

Kaksi viikkoa sitten sain pyynnön kirjoittaa aiheesta, jonka lyhyesti voisin määritellä olleen jotakuinkin ”sinkkuudesta seurakunnassa”. Tyylilleni uskollisena vastasin tietysti enempää harkitsematta, että totta kai voin kirjoittaa! Ajattelin, että aihe on helppo. Se on minulle tuttu, ja tutusta aiheestahan nyt syntyy tekstiä ihan vahingossa. Toiseksi minulla on paljon hyviä ideoita.

Tai no, oli. En päässyt muutamaa lausetta pidemmälle, kun olin jo ihan jumissa. Miten sinkkuudesta pitäisi kirjoittaa? Se on kipeä ja arka aihe, enkä haluaisi ruveta marttyyriksi, saatikka pyydellä omia tunteitani anteeksi.

Niin, sinkku tai sinkkuus, miten sen oikein määritteli? Vähän nyt mutuntuntumalla ja kokemuksen syvällä rintaäänellä kehitetty määritelmä, mutta ajattelen, että sinkku ei välttämättä ole

yksinäinen, mutta yksin. Sinkku elää yksin, tekee asioita yksin ja maksaa kaikki menonsa yksin.

Itselläni se kulminoituu erityisesti tietyissä tilanteissa ja tapahtumissa. Menen jouluksi kotiin yksin ja olen perhejuhlissa yksin. Kristittynä sinkkuna käyn sunnuntaisin kirkossa yksin ja perheitä ja pariskuntia katsoessani mietin, että käynköhän täällä vielä ensi vuonnakin yksin? Entä jos käyn täällä aina yksin?

”Kyllähän elämässä on muitakin tärkeitä asioita kuin oma perhe. Yksinkin voi olla onnellinen.” Niin onkin. Niin voikin. Minullakin on. On isä ja äiti, sisko ja veljet. On kavereita Suomessa ja ulkomailla, on oma asunto. Työpaikkakin on, sekään ei ole nykyään itseisarvo. Nämä eivät kuitenkaan poista ajatusta, että haluaisin oman perheen.

Joskus mietin, että ehkä Jumala ei tarkoittanutkaan minua perheelliseksi. Kuitenkin Raamatussa sanotaan: ”Jumala loi ihmisen kuvakseen, Jumalan kuvaksi Hän hänet loi, mieheksi ja naiseksi Hän loi heidät.” (1 Moos. 27) Niin, minutkin on luotu naiseksi. Ja naiselle Jumala on antanut oman tehtävänsä. Ei kai siis ole väärin niitä haluta ja rukoilla omaa aviopuolisoa ja perhettä?

Mitä enemmän aikaa kuitenkin kuluu, sitä epäilevämmäksi käyn Jumalaa kohtaan. Jos Sinä haluat minulle kaikkea hyvää, niin miksi en sitten tätä yhtä asiaa voi saada? Miksi ei minulle, mutta muille? Saan sivusta kuunnella kihlautumisuutisia, onnitte-luja perheenlisäyksistä ja katsoa, kun perheiden ekaluokkalaisia siunataan koulutaipaleelle. Näistä kaikista itsenkin iloitsen ja niiden puolesta rukoulen. Samaan aikaan mieleeni kuitenkin hiipii ajatus siitä, että miksei itselleni tähän asiaan vastata.

Mitä tahansa asiaa odottavan aika on aina pitkä. Parisuhteeseen liittyen

monet minua muistuttavat, että kyllä se odottaminen kannattaa. Eikä se aikakaan tunnu sitten niin pitkältä, kun ”sen oikean löytää.” Välillä saan myös yksityiskohtaisia neuvoja siihen ”oikean löytämiseen”. Legenda kertoo myös herra X:stä, joka ”lopetti odottamisen ja hups, heti löytyi puoliso.”

Erilaisten neuvojen sijaan haluaisin itse tässä elämäntilanteessa kuulla, että puolestani rukoillaan. Jos joku niin Jumala voi tässä, kuten monessa muussakin asiassa, auttaa. Hänellä on suunnitelma meidänkin elämäämme varten ja Hän haluaa meille kaikkein parasta.

Yksin oleminen tai joskus jopa yksinäisyys ei kuitenkaan ole se sinkkuuden ahdistavin asia. Yksinäisyyden kanssa olen oppinut jo elämään ja yksin oleminen on välillä ihan mukavaakin.

Tunne siitä, että ei kuulu mihinkään, on pahinta. Itse olen jo sen ikäinen, että olen itsenäistynyt lapsuuden perheestäni ja suurin osa minun ikäisistäni on jo naimisissa ja perheellisiä. Koen välillä, että roikun jossain välitilassa.

Seurakunnassa saan läheltä seurata perheiden iloja ja suruja. Toisaalta myös huomaan, kuinka erilaiset elämäntilanteemme ovat. Tämä erilaisuus ainakin itseni kohdalla (ja ehkä molemmin puolin?) nostaa kynnystä tutustumaan kaikkiin seurakuntamme jäseniin. Mistä löytyisi yhteisiä puheenaiheita? Elämäntilanteista johdetuista eroista huolimatta meillä on kuitenkin paljon yhteistä. Me olemme yhdessä Jumalan perhettä. Me kuulumme Hänelle ja meillä on sama päämäärä, taivas. Eikö tätä vasten perhetilanne ole aika pieni erottava tekijä?

Oi rakkaus suuri, oi ääretön armo, kun saan olla morsian Jeesuksen, ja siinä on kyllin, kun Jeesus on mulla, ääretön armo ja rakkaus. (virsi 345)

I NÖD OCH LUST - NÅGRA PERSPEKTIV PÅ DET HELIGA ÄKTENSKAPET

≡ BENGT BIRGERSSON

Den som vandrar genom Skriften med öppna ögon finner att äktenskap, brud och brudgum, trohet och kärlek ligger där som ett övergripande tema. Den grundläggande mänskliga samlevnadsformen är äktenskapet. Men Guds relation till sitt egendomsfolk beskrivs också under äktenskapliga termer. Att bryta sönder äktenskapet på det ena eller andra sättet är alltid synd, men också folkets trolöshet mot Gud beskrivs som otukt och äktenskapsbrott. Till biblisk äktenskapsteologi måste båda dessa perspektiv föras samman.

GRUNDRITNINGEN

När Gud på den sjätte dagens kväll såg på sin skapelse, såg han att den var mycket god. Till denna goda skapelse hörde, som dess höjdpunkt, människan, som Gud hade skapat till sin avbild. Omedelbart noteras i 1 Mos 1:27, att ”till man och kvinna skapade han dem”. ”Till Guds avbild” och ”till man och kvinna” hör samman. Det är som man och kvinna i helig förening, som människan återspeglar Gud. I mannens och kvinnans olikhet återspeglar de olika sidor av Guds väsen, t ex i mannens kärlek och kvinnans moderlighet. Det är också i denna olikhet som man och kvinna utgör en helig komplementaritet. Det är också i denna olikhet, fysisk, psykologisk och andlig, som de dras till varandra.

”Det är inte gott för mannen att vara ensam”, konstaterar Gud redan i Bibelns andra kapitel. Och skapade då kvinnan, och förde dem samman. ”Fördenskull ska en man överge sin far och sin mor och hålla sig till sin hustru. Och de två ska bli ett kött.” Detta äktenskapsdokument bekräftar Jesus i Matt. 19:5. När en man gifter sig med sin utvalda börjar något helt nytt, som förutsätter att han bryter upp från sitt föräldrahem. En ny enhet tar sin början. Både mannen och kvinnan har fått en gåva

av Gud i sin äkta make/-a. De har ingått ett förbund i vilket Gud själv vill välsigna dem med gemenskapens välsignelse och oftast med barn.

”De ska bli ett kött.” Detta handlar både om den sexuella föreningen och den förtroliga gemenskap som bara tillhör äkta makar. Sexualiteten är en dyrbar gåva som Gud lagt ner i människan, men en gåva som måste bevaras på sin rätta plats. Gud har gett en plats, där sexualiteten blir en gåva och välsignelse, nämligen äktenskapet mellan *en* man och *en* kvinna. Utanför är den farlig.

När en man och en kvinna går in i äktenskap, går de in Guds ordning, antingen de vet det eller inte. Det finns i varje kultur bestämda ordningar för hur äktenskap ingås, så att omgivningen vet och bejakar att dessa två har ingått i det livslånga förbundet. Den kroppsliga föreningen fullbordar den oupplösliga relationen, som nu har skapat livsrum för gemenskap och ett uppväxande släkte.

Äktenskapet instiftades *före* syndafallet. Innan synden ännu hade kommit in i världen fanns andra förutsättningar för förtrohet och öppenhet. ”De var nakna och blygdes inte för varandra.” Det fanns en fullständig öppenhet dem emellan och de hade inget att skämmas för. Alla deras tankar var rena.

Men vi lever inte i Paradiset. Nu är det två syndare som ska leva med varandra i äktenskap. Redan i lustgården kom kylan in, när Adam skylldes sitt nederlag på Eva: ”Kvinnan som du gav mig, gav mig att äta ...”. Ja, kvinnan hade lyssnat på ormen och ätit och inbjudit sin man att göra samma sak. Och han hade låtit sig förledas. – Och nu var den äktenskapliga kylan där. Det var kallt.

Trots denna olyckliga förstöring av äktenskapets förutsättningar, förblir äktenskapet Guds goda ordning i vilken han vill fortsätta sitt skaparverk för att fram till tidens ände låta mäns-

kligheten förökas. Den som går in i den ordningen får erfara en Guds goda ordning med åtföljande välsignelse. Mitt i syndens värld.

DEN STORA HEMLIGHETEN

Somliga kallar äktenskapet för ett sakrament, vilket för en bibelläsande kristen är svårt att förstå. Äktenskapet ger ingen nåd, men i och med Kristi ankomst finns helt ny nåd för äktenskapet. Genom Kristi ankomst i världen har det skapats helt nya förutsättningar för äktenskaplig förtrohet. Det är anmärkningsvärt att Jesus gjorde sitt första under vid ett bröllop. I Kana tog vinet slut, en bild av hur det går i äktenskapet, när två syndare inte kan försonas med varandra, och glädjen tar slut. Den första punkt i mänsklig samlevnad där det gick snett efter syndafallet var just i äktenskapet. Och när Frälsaren kommer för att återupprätta sin fallna mänsklighet börjar han vid ett bröllop!

På samma sätt som de unga makarna i Kana hade Jesus som gäst, vilken förvandlade den hotande skammen till en underbar fest, så gömmer sig i detta att kristna makar bjuder sin Herre som daglig gäst i sitt hem ett löfte om helt ny välsignelse. Också i det sammanhanget har ordet i Upp. 21:5 ”Se, jag gör allting nytt!” relevans. Det finns inte någon situation för två kristna makar, där inte allting kan bli nytt om de båda ställer sig inför hans ansikte och låter honom göra allting nytt.

”Denna hemlighet är stor”, skriver Paulus i Ef. 5:32 om äktenskapet i relation till det ”äktenskap” som är mellan Kristus och församlingen. Kristus är den Brudgum, som trädde fram vid bröllopet i Kana och lärjungarna, som ”trodde på honom”, var hans brud. Det äktenskapliga perspektivet mellan Kristus och hans brud/Kyrkan är inte bara en hemlig hjälp att förstå relationen mellan Kristus och hans församling utan också en hemlighets-

full hjälp och inspiration för äkta makar. När de tillsammans böjer knä vid nattvardsbordet, som en del av brudförsamlingen och tar emot sin Brudgums kropp och blod, förs de in i den Kristushemlighet, som hjälper dem att leva i den äktenskapliga förtrolighet, som var den ursprungliga meningen. I den gemenskapen får äkta makar en särskild möjlighet att uppmuntra och hjälpa varandra på vägen till det eviga livet.

HOTEN MOT GRUNDRITNINGEN

Vi lever i en tid, där kanske fler hot mot grundritningen än tidigare gör sig gällande. Men hoten har alltid funnits där.

(1) I nästan alla sammanhang i Norden förutsätts att unga människor gör sin sexuella debut långt innan de kommer på tanken att gifta sig. Det är inte bara den perverterade nöjesindustrin som utgår från detta, utan så gör också skola, vård och övrigt samhälle. Även i många kristna samfund är detta accepterat. Kristna ledare lever sambo. Men samliv utan äktenskapliga löften är utanför Guds ordning, antingen det handlar om kortvariga relationer eller samboförhållande.

(2) Äktenskapet fordrar obrottslig trohet av båda parter. Det gäller både i handling och i tanke. Men vi lever i en tid när kvällstidningar utmålar otrohet som något spännande, acceptabelt och angenämt. Allt sådant är äktenskapsbrott.

Med några få undantag kan en kristen inte skilja sig. Det kan han/hon bara om den andra parten inte är en kristen och vill skilja sig. Eller om ens maka/-e är otrogen och blivit ett kött med någon annan. Enligt Jesu klara ord är det äktenskapsbrott om en man gifter sig med en fränskild kvinna (Matt. 5:32).

(3) Vi lever i en tid, när nation efter nation omdefinierar äktenskapet till förmån för s.k. samkönade "äktenskap". Detta är ett hot mot Guds goda ordning. Det samkönade "äktenskapet" saknar förutsättningar för det som är Guds plan med mänskligheten, både vad gäller förtroligheten (där komplimentariteten är avgörande) och vad gäller fruktsamhet. Samkönade par kan per definition inte få barn.

(4) Paulus skriver till Timoteus (1 Tim. 4:3) om dem som förbjuder äk-

enskap. Det fanns gnostiska rörelser på Paulus tid där man avrådde från att gifta sig och föda barn och där det äktenskapliga samlivet föraktades. Det har smugit sig in i den kristna kyrkan och genom historien lett till ett obibliskt sätt att se på äktenskap och sexualitet. Det finns kvar bl a som förbud för romersk-katolska präster och biskopar att gifta sig, trots att blivande församlingsföreståndare (episkopoi) ska vara en kvinnas man och på ett gott sätt kunna förestå sitt eget hus (1 Tim. 3:2ff). Till grundritningen hör, att det normala för en man är att han gifter sig, om han inte tillhör det fåtal, som antingen saknar förutsättningar för äktenskap (t. ex. den som har dragning till sitt eget kön) eller har en särskild nådegåva att tjäna Gud utan att vara gift.

KYRKANS KALLELSE

Det är den kristna kyrkans heliga uppgift att ställa fram äktenskapet i dess

härlighet och helighet. Den ska undervisa om äktenskapet och dess goda syfte och ordningar och om vad som hör till äktenskapet. Den måste också varna för de avvägar, som ligger i tiden och hotar grundritningen. Inte minst måste församlingens unga få hjälp att förstå att det är en helig kallelse att gifta sig. Men det måste vara med en kristen så att man kan bygga ett gott hem, där barn kan få växa upp i trygghet. Det är kyrkans kallelse att även i dessa frågor utöva en fast och omsorgsfull själavård.

Det är också kyrkans uppgift att vara en profetisk röst i tiden. När kyrkan blir marginaliserad ges kanske inte alltid så många sådana möjligheter. Men det gäller att, när tillfälle ges, vara redo att ge skäl för den tro vi har när det gäller äktenskapet – att det är Guds goda ordning för hur en man och en kvinna ska leva i livslång gemenskap under Guds välsignelse tills döden skiljer dem åt.

EERO PIHLAVA: SIELUN YÖSSÄ

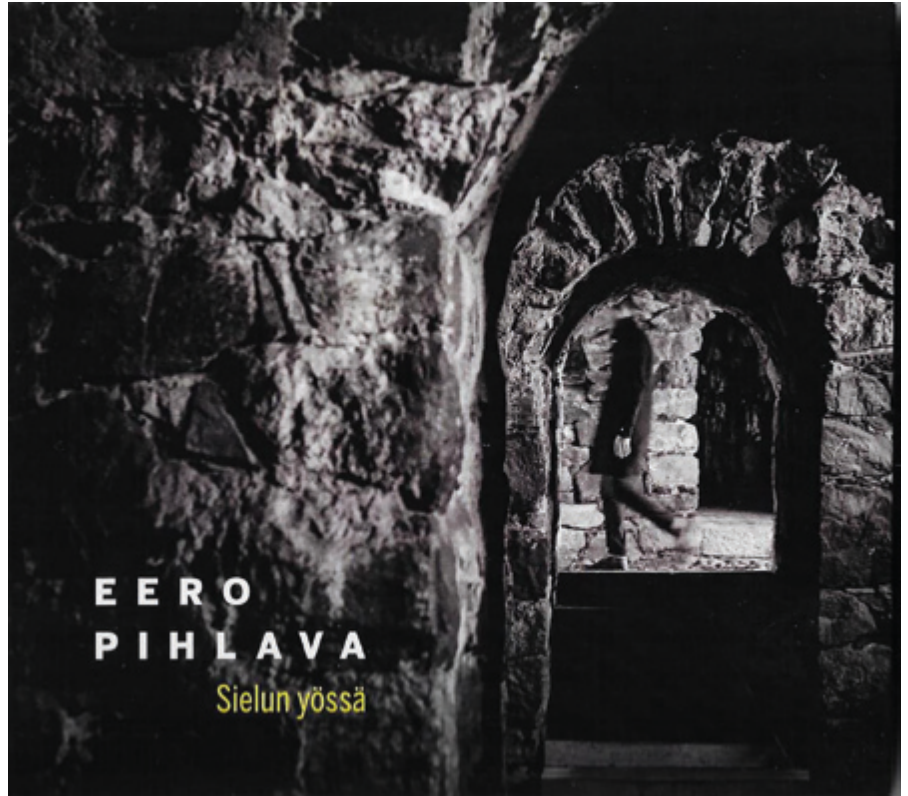
✍️ JUUSO MÄKINEN

Eero Pihlava, Pyhän Tuomaksen seurakunnan pastori, julkaisi ensimmäisen soololevynsä *Sielun yössä* tämän vuoden maaliskuussa. Levynjulkaisukeikka pidettiin 21.3. Koinonia-keskuksessa Helsingissä yhdessä AITOtrion kanssa. Tunnelmallisessa konsertissa oli paikalla kiitettävästi väkeä kuuntelemassa rentoa soitantaa ja vastaanottamassa uunituoretta ”lättyä”.

Sielun yössä on kevyt poprock-temalevy elämästä, ihmissuhteista, eksistentiaalisesta ahdistuksesta, onnesta sekä hyvästä Jumalasta. Levyllä on kahdeksan kappaletta ja kolme muusikkoa, mikä tietää minimalistisia sovituksia ja tiivistä ilmaisua – kuuntelijan onneksi, sillä ratkaisu istuu levyn sanomaan kuin nakki sämpylään. Hyvät sovitukset ovatkin levyn suurimpia vahvuuksia. Lauluissa seikkailevat enimmäkseen jonkinmoinen kitara, sähköpiano ja Eeron lämmin, kertova lauluääni. Satunnaisesti seuraan liittyvät muun muassa lyömäsoittimet tai Harri Huovisen taidokas vibrafoninsoitto, joka yksinään riittää kannattelemaan Kiviä kengissä -kappaletta.

Levyn reipas avausraita Tavallisen onni kertoo ihmisen arkisista iloista jossain kodin, työpaikan, Yterin ja Suomenlinnan välillä. Vaikka kertoja ei vielä olekaan päässyt käymään Washingtonissa, innoittaa arki silti kiittämään psalmin kahdeksan sanoilla: ”Mikä minä olen? Silti muistat minua.”

Kivulias Kiviä kengissä sijoittuu teemojensa puolesta ”avioliitto & ahdistus” -osastolle. Kolme yötä ja kolme päivää sekä Talvimorsian ovat jo entuudestaan tuttuja Eeron edellisen yhtyeen Elenan Hiljaisuus-EP:ltä, vaikka molemmat kappaleet ovatkin saaneet uuden sovituksen ja edellinen jopa uuden nimen. Pelkistetymmät sovitukset uudella levyllä ovat tehneet

kappaleille hyvää.

Kolmessa yössä ja kolmessa päivässä liikutaan synninahdistuksen ja pelastavan Joonan merkin tunnelmissa (Matt. 12:38–40). Kertosäkeen kelioefekti on mielestäni levyn ainoa sovituksellinen elementti, jonka funktio jää kuulijalle epäselväksi.

Talvimorsian kertoo sananmukaisesti jäätävästä naisesta ja kohoaa pidättelevällä ilmaisullaan erikoista kylä levyn svengaavimmaksi lauluksi. Lohdullisessa Suojelusenkeli -laulusa rukoillaan Isä meidän -rukouksen sanoin pääsystä sen pahan vihollisen vallasta Korkeimman ja hänen palvelien henkiensä suojeluksessa (Ps. 91:9–12).

Laulu nimeltä Risti on suosikkini. Sen levollinen tunnelma on omaa luokkaansa, Eeron kerronta säkeistösä on mielestäni levyn onnistuneimpia ja säkeistön junnaavan toimiva piano-

kuvio jää soimaan päiviksi päähän.

Joutsenlaulu liittyy tekstinsä puolesta Yö-yhtyeen samannimiseen kappaleeseen kuvatessaan rii-paisevasti parisuhteen karikkoja haavoitetun osapuolen näkökulmasta. Levyn päättävä nimikko-kappale vie kertojan kuitenkin vielä syvemmälle, jaksamisen ja elämänhalun rajamaille. Teksti ja tulkinta tulevat iholle. Eeron komea matala baritoni kappaleen alussa, pelkistetty kitarasäestys ja elämältä päihin ottaneen miehen epätoivoinen tilitys tuovat mieleen vahvoja muistumia Johnny Cashin tuotannosta. Viimeinen näköala on kuitenkin toivo: ”Pimeydessä synkimmillään tahto elää avautuu.”

Sielun yössä -levy on tasapainoinen, ihmisläheinen ja toimiva kokonaisuus. Lyhyehkö kesto (hieman vajaat 30 minuuttia) jättää kuulijan toivomaan jatkoa.

Herra on lähellä

Lapsuudenkodissani kävi melko usein vieraita. Ei ollut tavatonta, että vieraat viipyivät iltamyöhäänkin. Aikuisten rupattelua olisi ollut nautinnollista kuunnella sohvan nurkkaan kätertyneenä, mutta uni veti väkisin oman peiton alle. Muistan, kuinka turvallista oli kuitenkin painaa pää tyynyä vasten, kun vanhempieni ja vieraiden hiljainen puheen sorina kantautui olohuoneesta makuusoppeeni. Vaikka he eivät olleetkaan aivan vieressäni, heidän puheensa toi heidät minun luokseni.

Tämä muisto välähti mieleeni, kun heräsin tyttäreni kauhistuneeseen huutoon. Painajaisia. Jokin päivän tapahtuma oli jäänyt kaiheartamaan pienokaisen herkkää mieltä. Tapahtuma purkautui kauhukuvina pienessä päässä. Heitin peiton pois päältäni ja säntäsin kohden yläkerta. Kopistelllessani yläkerran portaisiin lähetin ääneni edelläni hänen luokseen: "Ei hätää! Isi on tulossa!"

Ensimmäiseen helluntaipäivään liittyy monenlaista tapahtumaa. On humausta, tulsia kieliä, vieraskielistä puhetta ja muuta, joka hämmästyttää, kummastuttaa pientä kulkijaa. Kaiken tämän keskeltä on ehkä vaikea erottaa, mitkä lopulta ovat niitä keskeisimpiä asioita helluntaipäivässä.

Eikö keskeistä ole se, että helluntaina Pyhä Henki aukaisi voimallisesti suunsa ja saattoi äänensä kuuluviin? Toki Pyhä Henki oli toiminut jo ennen helluntaitakin. Hän oli puhunut profeettojen suulla ja asunut Vanhan testamentin pyhissä.

Helluntaina hän kuitenkin aloitti julkisen työnsä aivan uudella tavalla ja voimalla. Helluntaista alkaen hän oli julistava omiensa suulla evankeliumia Jeesuksesta Kristuksesta, ei vain juutalaisille, vaan kaikille kansoille, kaikkina aikoina. Sanan saarnalla ja kasteen pesolla hän oli tekevä kaikki kansat Jeesuksen opetuslapsiksi. Korvin kuultavalla sanalla ja käsin kosketeltavilla armonvälineillään hän oli painava armon evankeliumin heidän sydämiinsä lohduttajaksi, auttajaksi ja puolustajaksi kaikkia synnin, kuoleman ja Perkeleen kauhuja vastaan.

Rakas ystävä! Vaikka synnin kauhut valtaavat sydämesi ja luulet olevasi yksin, pimeässä ja Perkeleen joukkojen saartamana, Herra ei sittenkään ole kaukana sinusta. Hän tietää ja tuntee sinun pelkosi, hän kuulee sinun valitukseksi äänen ja hän lähettää Pyhän Henkensä lohduttamaan, nostamaan ja kantamaan sinua armonsa sanalla. Hän antaa sanansa kiiriä sinun korviisi ja painua sydämeesi: "Ole turvallisella mielellä! Sinun syntisi on anteeksi annettu Kristuksen nimen ja veren tähden!"

Hannu Kantoluoto

PAVALIN JALANJÄLJILLÄ

☞ ERKKI PITKÄRANTA 📷 PITKÄRANTOJEN MATKA-ALBUMI

Lähetysshiippakunnan toinen matka raamatullisiin maisemiin suuntautui apostoli Paavalin jalanjäljille Antiokiaan, Tarsoon, Kappadokiaan, Pergeen ja Antaliaan. Antiokian lähetyskeskus oli yksi huippukohta matkalla. Orontes-joen ja Silpius-vuorten väliin oli runsas kolmesataa vuotta ennen Paavalin aikaa rakennut merkittävä ja vauraaksi kaupalla rikastunut suurkaupunki, Rooman valtakunnan kolmanneksi suurin. Stefanuksen kivittämisen jälkeen kristittyjä oli paennut Jerusalemissa mm. Antiokiaan. Juutalaisia kaupunkiin oli tullut jo parisataa vuotta aiemmin.

KRISTILLISEN KIRKON ENSIMMÄINEN LÄHETYSKESKUS

Kirkon ensimmäisen piispan, Pyhän Pietarin luolakirkko oli apostolien aikaan pelkkä kallioluola kaupungin ulkopuolella. Antiokian valloitetuun 1098 ristiretkelijät laajensivat kirkon nykyiseen kokoonsa. Luolakirkon alttaripöytä on kivipaasista tehty rakennelma. Antependiumina on kiviin kai-verrettu alfa ja omega. Alttarin takana on Pietarin istuin muistona hänen piispuudestaan Antiokian seurakunnassa.

Lähelle on rakennettu uusi Haytyn arkeologinen museo, joka kertoo myös kristinuskon varhaisvaiheista Antiokiassa ja sen läheisyydessä. Suuret vesiputoukset ja Dafnen lähde olivat epäjumalien palvontapaikkoja, jotka kristinuskon vahvistuminen kuihdutti.

Antiokiasta on viikon kävelymatka Tarsoon. Tuon matkan Barnabas teki saatuaan tehtäväkseen hakea Paavali Antiokiaan. Kun Tarson kaupungissa on nytkin helposti löydettävissä Paavalin kaivo, lieneekö Paavali ollut Kilikiassa levittämässä evankeliumia, kun Barnabas sai etsiä Paavalia. Kaivon vieressä lasilevyjen alla on roomalaiskauden aikaisen talon perus-

Matkalaiset Pyhän Pietarin luolakirkon edessä. Kirkon julkisivu on ristiretkeläisten rakentama kirkon laajennuksen myötä 1100 luvulla.

tusten jäännökset ja aivan lähellä on kaivettu esiin Rooman aikainen tien pätkä. Paavali lienee kulkenut niillä kivillä. Kaupungin porteista yksi johti Kappadokiaan.

TAURUS-VUORTEN YLI KAPPADOKIAAN

Paavalin ajan tie Taurus-vuorten yli oli paikoin vain kolmisen metriä leveä. Tuota reittiä Aleksanteri Suuren joukotkin kerran kulkivat. Me ajoimme moottoritietä. Saapuminen Kappadokiaan Kaimaklin maanalaisen kaupungin päälle oli raju. Lämpötila laski parikymmentä astetta. Kappadokia on n. 1,2 km:n korkeudessa. Todellakin Kappadokiassa on runsaasti maan sisään kaivettuja tuhansien asukkaiden kokoisia jopa kahdeksan kerroksisia kaupunkeja asuntoineen, kirkkoineen, eläinsuojineen ilmanvaihtokanavineen ja kaivoineen. Käytävissä kuljettiin kumarassa ja jonossa. Jos lähtee omille teilleen, eksy varmasti.

Ortahisarin lähistöllä Ruusulaaksossa kävelimme viisi kilometriä ih-

meellisissä maisemissa kiipeillen välillä jopa tikkailta pitkin luolien läpi, mutta koko joukko turvallisesti perille saapuen.

Göremen laakso on kiinnostava. Siellä on ulkoilmamuseo, jossa on kymmenkunta kalliioihin louhittua kirkkoa. Kaikkiaan kirkkoja arvioidaan olevan pari sataa. Museoalueen kirkot ovat pääosin tuhatluvun tietämällä kaivettuja ja mitä kauneimmilla freskoilla koristettuja. Huikein on Karanlik-kirkko. Hyvin säilyneet maalaukset kertovat raamatun tapahtumista taitavasti ja värikkäästi.

Kappadokian pääkaupungista Kaiseriensuusta lensimme Istanbuliin. Kaiseri on tullut tunnetuksi kirkkoisä Basileus Suuresta, luostarilaitoksen uudistajasta ja merkittävästä teologisesta työskentelystään kolminaisuusopin puolustamisessa.

Matka päättyi Istanbuliin ja ILK:in messuun. Rukoiltiin yhdessä ja vastaanotettiin Sanan saarna ja ehtoollinen.